

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— "
četrt leta . . . . . 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Kdor je prejel 1. in 2. štev. „Učit. Tov.“ na ogled, pa lista ni vrnil, ga smatramo za naročnika. Cenjeni naročniki, ki se ne zavedajo svoje stanovske dolžnosti, imajo na ovitku „U“, kar pomenja, da se jim list ustavi, ako ne pošljejo primerne zneska v poravnano zaostale naročnine. — Zavedne tovariše in tovarišice vljudno prosimo, da blagovole vsak v svojem okraju delovati za razširjenje „Učit. Tov.“ in nam pridobiti novih naročnikov.

Upravništvo.

Vera, politika in učiteljstvo.*

Radikalizem vzgaja hivanje in neznačajneže. Radikalci so sedaj začeli oficialno poudarjati brezverstvo, za kar jim mi moramo le častitati.

Dijaški vestnik v „Slov. Narodu“ iz leta 1910.

Duh časa nas sili, da izpregovorimo nekaj besed o veri in naši politiki z ozirom na učiteljski stan.

Danes živimo v burnih časih. Zdi se, da hoče naš narod, ki je vstal iz političkega mrtvila, narodnostnega indiferentizma in kulturno-socialne zaostalosti, z neko mrzlično silo na mahljaj doseči vse ono, kar že imajo kulturnejši narodi. Razlika v dobi pred 40 leti in danes je velikanska in vredna obudovanja. In kdo je v prvi vrsti pripomogel do tega veselega pojava? Časopisi, književnost, narodna izobrazba na podlagi razvijajočega se šolstva, za tem pride šele delovanje požrtvovalnih ljudi, ki so narod zbujali, vodili, učili in privedli do tega viška. Brez šolstva bi bilo nemogoče doseči vse to.

Šolstvo z učiteljstvom je postalo v novejšem času nekaka velesila.

Brez šolstva ni mogoč napredek v kulturno-socialnem in narodnem oziru. Zato vidimo na vsej črti boj za šolo. Mi imamo družbo Cirila in Metoda za obvarovanje potujčevanja naše mladine, Nemci imajo svoj Schulverein, Labi Lego nazionale. Madjari Juliana za naše raznarodovanje. Kdor ima v rokah dobro urejeno šolstvo, ima v rokah bodočnost. To je splošno znano.

Ni prav nič čudnega torej, da se je pojavil boj za šolo celo med našim narodom. Svoj domači šolski boj bijemo v narodnem in političkem smislu. Naše šolstvo sloni na današnjem šolskem zakonu, ki ima poleg mnogih hib tudi to posebnost, da je liberalnega izvora.

Liberalen biti pomeni danes toliko kakor svobodomiseln, brezveren ali protiveren. Ako se pa ogledamo bližje naš šolski zakon, vidimo, da sloni na versko-nravni podlagi, in zaman iščeš kakega paragrafa, ki bi bil proti veri, proti katoliški cerkvi in proti duhovščini. Določba, da smejo poučevati navadne predmete učitelji drugih veroizpovedanj tudi katoliške

* Ta članek smo prejeli od starejšega tovariša, edličnega pedagoga in narodnega delavca. Odgovornost za izvajanje prepuščamo njemu, dasi se v mnogem s njim strinjamo. Uredn.

otroke, je pri nas brez pomena. Interkonfessionalnost ne more priti v poštev, kernimamo razen katolikov skoraj nič drugih verskih strank. Ker si prisvaja katoliška cerkev nadoblast pri odgoji sploh, a jo ima le pri veronauku, sicer so pa šolska vodstva v rokah posvetnih učiteljev, zato je nasprotna celemu šolskemu zakonu in ga noče priznati.

Zato grmi in treska po našem klerikalnem časopisju neprestano o brezverski šoli in brezverskem učiteljstvu. Če hočemo biti učitelji-odgojevalci v duhu sedanjega šolskega zakona, moramo priseči po katoliškem obredu, da se bomo vestno držali tega. Katoliška cerkev uči, da moramo prisego zvesto izpolnovati, zato je klerikalno obrekovanje v protislovju z učečo cerkvijo. Ker smo prisiljeni držati se svetosti prisege, smo liberalci ali brezverci; in značilno je, da so z nami brezverci tudi Slomškarji, čeprav se postavljajo kot katoliški učitelji, ker jih veže isti zakon in ista prisega kot nas.

Pri nas bijemo politički boj zlasti med klerikalci in liberalci. Prvi zastopajo versko stališče, drugi pa narodno-versko, napredno, svobodomiseln ali brezversko in protiversko. Drugo je torej konglomerat raznih prepričanj. Pa tudi klerikalizem se močno loči od učeče se cerkve v političkem boju. Kar ne soglašava v tem boju z vero, imenujemo navadno klerikalstvo. Vse one torej, ki se prištevajo h katoličanom, a njih dela ne odgovarjajo katoliškemu verskemu duhu; ki so z vednostjo in namenom s tem v protislovju, nazivamo klerikalce. Pravi naprednjaki niso brezverci, marveč se ločijo od klerikalcev v tem, da pobijajo zlorabo vere in boj za nadvlado teh v posvetnih zadevah. Na obeh straneh opažamo dve glavni struji, namreč katoličane in klerikalce ter napredne katoličane in brezverske svobodomiselce.

Katoličani obeh struj so miroljubni, razsodni, treznomisleči, zmerni. Z njimi je lahko izhajati, to ve naše učiteljstvo prav dobro. Pravi katoliški duhovnik je spoštovanja vreden mož, ki deluje navadno z učiteljstvom v lepi slogi in edinosti. Nasprotno so pa klerikalci in svobodomisleci kot ogenj in voda. Nestrpni so, prepirljivi in škodoželjni. Pri teh prevladuje radikalizem in fanatizem, drug drugega ne morejo trpeti, sovražijo se in si škodujejo, kjer morejo. Razne zglede imamo o teh v družabnem življenju, zlasti pa v našem časopisju.

Časopisje smatramo za izboren pripomoček za dobro in slabo odgojo. Obžalujemo, da po našem političkem časopisju, večkrat pišejo tako, da ima to slab vpliv na javno odgojo. Večkrat je jako nervozno, zbadljivo, zvičajno, lažljivo, obrekljivo, preradikalno in fanatično. Res je, da politički listi niso pisani za otroke, marveč za razsodne, odrasle ljudi. Res je tudi, da je politika vetrnjaška, večkrat nedosledna in neznačajna, ker je odvisna od narave in slabotnih ljudi. Ker pa ima časopisje velik vpliv na odgojo, na političke stranke in na kulturno-socialni razvitek, bi moralo bolj upoštevati moralni čut, značajnost, resnicoljubnost in dostojnost.

Navedimo nekatere slike iz sedanjega političkega časnikarskega boja! Klerikalce so-

vraži in se ogiblje liberalca. Vsako njegovo delo deva v nič, ga osebno prezira, zaničuje, ponižuje, zasramuje, ga smatra za ničvrednega gospodarja, organizatorja in podlega brezverca. Samega sebe pa hvali, svoja lastna dela povzdiguje in se baha za vernega kristjana, največjega prijatelja naroda, zlasti kmeta. Nasprotno ne najde liberalca na klerikalca niti za las dobrega, ima ga za brezdomovince, brezverskega hinavca, narodnega izkoriščevalca. „Klin s klinom!“ je njegovo geslo — brat ubij rodnega brata! Klerikalce se opira na vero, liberalce mu pa očita grehe, ki se ne ujemajo nič z njo. Nasprotno hoče liberalce veljati za dobrega kristjana, a pri tej priči povzdiguje in pospešuje svobodomiseln brezverstvo. To je tisti brezobziren, radikalen in fanatičen boj, ki se bije na papirju našega časopisja, osebno na političkih shodih, in pri tem se mrcvari tudi naše učiteljstvo in šola. — Priznavamo, da političke stranke morajo biti, politički boji tudi, ker v tem je napredek. Pri tem bi moral vladati zdrav razum, a žalibog prevladuje večinomna strast.

Klerikalizem ni naklonjen iz že povedanih razlogov sedanjemu šolskemu zakonu, šoli in učiteljstvu. On je odkrit nasprotnik zlasti naprednega učiteljstva. Liberalno časopisje je zagovarjalo in še sedaj zagovarja sedanje šolstvo. Značilno je, da za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva ni imela nekdanja liberalna deželnozborska večina nikoli denarja, pri tem je imela lep izgovor, da temu nasprotujejo klerikalci. Sedaj so klerikalci v večini, ti se pa ozirajo na liberalce prav nič. Liberalci poudarjajo vedno, da je dobro razvito šolstvo in dobro situirano učiteljstvo za narodni dobrobit neobhodno potrebno. Narodna izobrazba je res potrebna, a z njo se mora razvijati tudi paralelno kulturno-socialna stran, drugače bi bila ona le problematične vrednosti. Največji učenjak mora poginuti brez eksistence.

V kulturno-socialnem oziru je naš narod precej napredoval, a je še daleč za drugimi kulturnejšimi narodi. Zato je neobhodno potrebno, da se naše šolstvo preuredi v tem smislu. V tem oziru bi se dalo mnogo govoriti. Za sedaj povemo samo to, da je brez dobrega, urejenega šolstva — in sem spada tudi dobro gmotno podstavljeno učiteljstvo — nemogoč uspešen kulturno-socialni narodni razvoj.

Namerujemo dokazati, da radikalizem ne prinaša dobrih sadov. Bodi nam dovoljeno v pojasnilo navesti pogovor z nekim odličnim svobodomiselnim in s pisateljem te razpravice! Pogovor je nanese na sedanjo politiko in vero.

„Ali verujete v bajke, ki jih nas uči naša duhovščina?“ me vpraša.

„Verujem.“

„Pojdite no!“ me zavrne, „danes ne da nobeden izobražen človek nič na to. Poznam naše verske resnice, ker sem se jih učil, a tega ne morem verjeti, ker se protivijo mojemu razumu. Pekel je strah bedakov in glavna opora našega klerikalizma, da dobro živi. Etična socialna morala zadostuje izobraženemu človeku, ker se opira na zdrav razum. To me uči, kaj je prav ali kaj ni prav. Vse dogmatične — teološke teorije so same spekulacije.“

„Potem gotovo ne verjamete, da ima človek dušo.“

„Ali ste jo kdaj videli?“ me zavrne.

„Videl je nisem, ali to čutim in se zavedam, da sem nekaj več kakor kaka žival brez duše. Tudi razum mi pravi, da mora človeka voditi nekaj zvišenegega, drugače bi bil enak živali.“

„Mar niso divjaki zaradi svoje male inteligentnosti na živalski stopnji? Le izobrazba naredi človeka inteligentnega, mu bistri um in pamet, ga uči lepe etične nauke, kako mora delovati in postopati v društvu ali socialnem življenju, da bo srečen in zadovoljen.“

„Potemtakem ne verjamete tudi v Boga in stvarstvo, na plačilo in kazen za dobra in slaba dela po smrti.“

„To so same spekulacije teologov!“ me zopet zavrne.

„Da bi naš svet in drugi svetovi v vse-mirju sami iz sebe nastali, da bi človek, živali in rastlinstvo in obudovanja vredni red v naravi bil posledica samostalnega razvoja, je našemu razumu protivnejše kakor vera v Boga in stvarstvo. Dalje, da bi največji lopov po smrti [dobil isto plačilo kakor krepostno in čednostno živeči — namreč kakor žival, da bi bilo s smrtjo vse končano brez kazni in plačila, to ne more in ne sme biti, zato rajši verjamem v božanstvo. To pa tudi zaradi tega, ker je vera v božanstvo in stvarstvo vsem narodom prirojena. Brez vere v Boga, brez kazni in plačila po smrti — brez verstva sploh bi imelo silno slabe posledice zlasti na neizobraženo maso ljudstva. Le z vero je mogoče krotiti človeške strasti, brez te bi nastal silen nered v človeški družbi. Ker ni mogoče potom izobrazbe etično sociologijo razširiti, med narodne mase tako lahko kakor vero, zato dajam veri prednost. Rajši verjamem vse, ker nisem nič na izgubi zaradi tega. Etična sociologija me sili živeti moralno kakor transcendentna morala. Kar se pa tiče razuma, naletim na ovire pri obeh. Vera nam ni prav nič na poti, pač pa je želeži, da bi se človeštvo natančno po nji ravnalo, potem bi bil res že na tem svetu pravi raj. Kdor pa zlorablja vero v svoje sebične namene, kaže s tem, da mu služi vera za vado materializma. To je brezverec kakor etični sociolog.“

Dijaški vestnik piše: „Transcendentna morala sankcionira etične zakone z vero na transcendentnost, na plačilo in kazen onostran življenja, pozitivna etika pa z intelektualnim spoznanjem dobrega in slabega, tedaj s prepričanjem. — Sedaj so pa radikalci začeli v „Omladini“ oficialno poudarjati brezverstvo in protiverstvo, za kar jim moramo le častiti.“

Tako piše narodno-napredni visokošolski svobodomiselnec. Visokošolci naj imajo svoje prepričanje o etični sociologiji in transcendentni morali, kakršno hočejo! Naš namen ni se prekatati z njimi ali jih celo poučevati. Za nas je važno to, kar so ti gospodje javno pribili, namreč svobodomiselnost v duhu brezverstva in protiverstva. V vrsto teh se prištevava več naših inteligentov.

Liberalno časopisje je češče poudarjalo, da respektira vero in versko prepričanje. Njen boj je bil v prvi vrsti obrnjen proti zlorabi vere, mora biti sam veren in držati se vere. Sedaj častita brezverstvu in protiverstvu — to

ni dosledno in ne gre skupaj! Isto nedoslednost opazamo lahko česče v klerikalnem časopisu. To bje s svojo pisavo temeljnim resnicam naše vere naravnost v obraz. Klerikalizem torej zlorablja vero, liberalizem jo pa zametuje. Kateri njiju ima pravo? Po našem mnenju — nobeden! To je sad radikalizma.

Učiteljstvo ima v tem oziru težko stališče. Ono se mora naslanjati pri pouku in odgoji na versko-nravno stališče. K temu ga sili šolski zakon, svetost prisege, predpisane šolske knjige, verno ljudstvo, nedolžna šolska mladina in verski obredi. Temeljni nauki naše vere so tako jasni in natančni v etično-moralnem oziru, da se ne da nič predrugačiti ali zbarantati. Živi in deluj po božjih in cerkvenih zapovedih, drugače grešiš! Po etični sociologiji pa ni tako strogo. Živi in deluj po prepričanju svojega razuma in kakor te uči veda! Vsak človek ima svoj razum in lastno prepričanje. O vedi ima ta več, oni manj pojmov, ki je odvisna od osebne intelektualnosti in pridnosti, zato postane vsak človek zase svoj lastni „jaz“ in nič drugega — svobodomiseln lastni bog. Dva razumeta eno zadevo lahko vsak po svoje — se ne razumeta. Svobodomiselnost je po etični sociologiji lahko izvirek nesporazumnosti, nesloge in preprirov, kar faktično v praksi tudi opazamo. Naš slaboten razum nas lahko pusti večkrat na cedilu, vera nam pa veleva: „Tako delaj in nič drugače!“ Res je, da je mogoče živeti po etično sociološki morali čednostno in krepostno, kar tudi opazamo pri inteligentnih ljudeh, a res je tudi, da bi bila ta morala za neinteligente, za narodno maso nevdržljiva in pogubonosna. Kdor živi med preprostim narodom, naleti na posamezne individue, ki so do skrajnosti sirovi in neoliki. Vzemi tem vero v Boga in strah pred peklom, pa imaš pred seboj zver v človeški pobobil! Ako ni torej etična sociologija pri merna za narodno maso, ni primerna tudi za učiteljstvo in narodno odgojo, ker se ono s tem bavi.

(Konec)

Vprašanje izboljšanja učiteljskih plač na Štajerskem.

Štajerski deželni odbor je sklenil v najkrajšem času izvršiti anketo, ki jo je zahteval glede izboljšanja učiteljskih plač v štaj. dež. zboru posl. Otter. Anketo bo vodil deželni glavar grof A t t e m s, udeležili se je pa bodo dež. odbornika H o f m a n n - W e l l e n h o f in dr. L i n k, člana štaj. dež. šol. sveta dr. M a n g e r in dr. T u m l i r z, v imenu učiteljstva H e r z in M o n s c h e i n, dalje meščanski učitelj K a w a n n, za učiteljice ročnih del nadučitelj S i m c h e n in deželni posl. O t t e r.

Zastopnika slovenskega učiteljstva ali Slovencev sploh ni nobenega.

Zanimivo je, da se nemško učiteljstvo na Zg. Štajerskem že upira proti tej anketi, ki da pomenja le zavlačevanje cele zadeve. Nemški nacionalci pa da ne nameravajo za učiteljstvo ničesar resnega storiti.

To verjamemo tudi mi.

Hrvaška tehniška visoka šola.

Dne 7. t. m. je sklical oddelni predstojnik za nauk in bogočastje dr. Milan A r m u š v Zagrebu anketo glede osnutka tehnične visoke šole v Zagrebu. Tega posvetovanja so se udeležili vseučiliški rektor dr. Julij B o r a u r, deželni šolski nadzornik dr. Ivan G o s t i š a, vseučiliška profesorja dr. Gustav J a n e č e k, in dr. A. E g e r s d o r f e r, predsednik društva hrvaških inženirjev in arhitektov M i r k o p l. F e r i c h, tehniški svetnik pl. P i s a č i ć in končno od gozd. akademije V i n k o H l a v i n k a. Z oziroma na razpoložljiva denarna sredstva se je sklenilo za sedaj ustanoviti samo stavbni, inženirski in kulturnotehnični oddelek v zvezi z geodetskim tečajem, dočim bi se naj visoka šola šele kasneje izpopolnila s strojnimi, elektro-tehničkim in kemično-tehničkim oddelkom. — Lep napredek, ki smo ga od srca veselili.

Kje so obljube?

Vprašal sem pred letom znanega Slomškarja: „No, kaj bo z obljubo, da nam bodo plačali za ponavljajočo šolo ure tako kakor na obrtno nadaljevalnih šolah?“ — Slomškar: „To

je gotova stvar. Deželni odbor je že dovolil 80.000 K v ta namen“. Ta pogovor se je vršil pred letom — a deželni odbor še sedi na tisočakah.

O neki priliki sem prijel Slomškarja: „Sedaj imajo pristaši slovenske ljudske stranke večino z dr. Tavčarjem in dež. šolskem svetu. Zakaj ne predlaga dr. Lampe ali veliki Slovan dr. Šušteršič, da se že vendar enkrat uvede slovensko dopisovanje šolskih oblasti šolskim vodstvom. Voditelji bi bili olajšani sitnega prestavljanja, in tudi slovenski jezik bi dobil svoje pravice, ki mu gre do itd.“ Slomškar pa je oblastno odgovarjal: „To se zgodi kmalu, le počakaj svojega časa!“

Vem tudi še za veliko več obljub, ki so jih z veliko bahavostjo oglasili Slomškarji na reklamni deski svoje in duhovske organizacije, toda vse je ostalo pri obljubah.

Ali naj se potem čudimo, da nam nočejo zvišati plač!? Saj vidijo, da tisti, ki so vzeli s svojo kričavostjo v zakup učiteljski glas, igrajo čisto navadno vlogo podružničnega mežnarja. Nekaj časa, dokler je Jaklič kopal svojo marelo Slomškarje, so še nekaj praznih obljub vrgli med „krščansko misleče“, a sedaj se niti ne zmenijo za vse njihove želje, kvečjemu jim v njihovo „glasilo gosačev“ še napišejo kakšen članek „za tolažbo“ . . .

Nepotolaženi.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je imelo 6. t. m. v Celju svoje glavno zborovanje, ki se ga je udeležilo 36 tovarišev in tovarišic. Kot gostje so bili navzoči tov. Jos. Valenčič iz Zidanega Mosta, tov. Horvat iz Ponikve in tov. Zemljič iz Rečice ob Savinji. Nekaj tovarišic je opravilo svojo odsotnost.

Po kratkem novoletnem pozdravu na navzoče člane in goste je tov. predsednik naznačil izvršitev sklepov zadnjega zborovanja.

Glede letakov, ki jih je poslal štaj. „Lehrerbund“ posameznim učiteljskim društvom in ki so v klerikalnem taboru povzročili celo protestni šoh, je vzel vso odgovornost nase tov. Brinar. Da prireditelji tega shoda niso imeli čiste vesti, je videti pač iz tega, da niso pustili tov. Brinarja do besede. Na takem postopanju je učiteljstvo na tem zborovanju izrazilo svoje ogorčenje. Zahtevali pa bomo tudi po slovenski učiteljski „Zvezi“ od „Lehrerbunda“ zaradi žaljive vsebine letakov zadoščenje. Sicer pa štajersko slov. učiteljstvo ni sedlo na limanice, nastavljene od klerikalcev, zaželeni razdor med štaj. slovenskimi učitelji se ob njih bistrovodnosti in razsodnosti ni posrečil.

V delokrogu in poslovanju že registrovane „Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge“, ki ima svoj sedež v Celju, je podal nje načelnik tovariš Černej potrebna pojasnila. Dasi v neugodnem času ustanovljena, ko po denarnih zavodih „hrešči in poka“, vendar vsak lahko brez skrbi zre v bodočnost in goji zaupanje in sedanje načelstvo, ki je sestavljeno iz delavnih in večših tovarišev-zadružnikov. Že sam Socialni odsek je imel v preteklem letu prometa okroglo 67.000 K za samo časopisje. Ta vsota pač jasno kaže, kako ogromno vsoto slovensko učiteljstvo daruje in si odtirga od ust za svojo duševno hrano. Zadruga bo prevzela od Socialnega odseka znatno vsoto v rezervni sklad; nekaj stotakov pa dobi še od „Prve češke“. Pri zadrugi je bilo do 6. t. m. priglanih 133 članov. Dasi je to za začetek brez kake agitacije lepo število, vendar je želeli, da pristopi k zadrugi najmanj polovica slovenskega štajerskega učiteljstva. Na gospodarskem polju tesno združene nas ne bodo naši nasprotniki mogli razdvojiti. Soglasno se je nato sklenilo, da tudi naše društvo pristopi k novi zadrugi s tremi deleži.

Prekrasno predavanje tovariš-predsednika Brinarja o „Našem položaju in kaj nam je z ozirom nanj storiti“ je napravilo na navzoče mogočen vtisk.

Nato je prišlo na vrsto poročilo tajnikovo o minulem 40. društvenem letu, ki ga podajemo v sledečem:

Štirideseto leto obstoja našega društva smo zaključili s preteklim letom. Štiri desetletja neprestanega dela in trdega stanovskega boja vsebuje društvena zgodovina. Z ideali prepojeni tovariši so ob strtih verigah konkordatske šole uvideli potrebo združenja, mladeniško navdušenje naših prednikov — tovarišev je rodilo pred 40. leti učiteljsko društvo za celjski okraj.

Delavni tovariši so društvo krepili in ga dvigali ter mu po mnogih notranjih viharjih bojih dali današnje lice. Danes stoji tu to društvo krepko in zre samozavestno v bodočnost, pričakuje novih bojev, ki se dvigajo na obzorju. Delavnih in značajnih tovarišev dolžnost je, da bo društvo tudi v naprej stalo na krepkih nogah in odbilo napade naših klevetnikov.

In vredno je to društvo, da se ga spominjamo i danes ob zaključku svojega 40. leta Saj je marsikateri tovariš dobil in še

danes dobiva v njem razvedrila in utehe od prenapornega dela, marsikateri tovariš si v njem zbira novih učnih moči in novega navdušenja za sveto učiteljsko delo. A delo krepki našo dlán, delo vedri našo dušo in delo nas dviga proti luči spoznanja! Brezdelnosti in malodušnosti pa ne bodi v njem prostora!

Tovariši, tovarišice! Storitve svoj dolžnost napram samemu sebi in napram društvu. Ne pustite, da bi kdaj hiralo to društvo, ki bodi za nas to, kar zenica očesu. Gojite spoštovanje do društva, kakor ga goje do njega bratska društva, kar smo videli na letošnjem slavlju naše društvene 40letnice.

Minulo leto se brez skrbi uvršča med svoje prednice. Število sestanke obiskujočih tovarišev in tovarišic ni zaostalo za tistim iz prejšnjih let. Na peterih zborovanjih, med katerimi je bilo eno kot majniški izlet ob naši štiridesetletnici v Št. Jurju ob j. ž., je bilo v vsem skupaj 239 tovarišev in tovarišic. Če računamo, da je bilo na slavlju naše 40letnice 60 tovarišev iz našega okraja, tedaj pride na vsako zborovanje povprečno 38 tovarišev in tovarišic, sicer pa je bilo pri sestanku v januarju 33, v marcu 37, na majniškem izletu 100, v juliju 28 in novembru 31 tovarišev. Vidi se, da poletni meseci, kakor julij, pri nas niso ugodni za zborovanja. Sicer bi pa število obiskovalcev bilo lahko veliko večje, ko bi se nekateri tovariši tako ne ogibali društvenih sestankov.

Najbolje je bilo obiskano naše slavlje o priliki društvene 40letnice. Tovariši in tovarišice vseh sosednih bratskih društev so prihiteli takrat med nas, da pokažejo svoje simpatije našemu društvu in da proslave z nami redko slavlje, kakršnega je doživelo še malo društev. Pismene in brzojavne čestitke štajerskih bratskih in celo dveh primorskih društev „Zaveze“ in „Zveze“, odličnih šolnikov, poslancev in drugih uglednih mož so povzdignile slavlje.

V minulem letu je štel naše društvo 82 rednih članov (dozdaj je plačalo društvenino šele 53 članov), 1 podpornega in 2 častna člana.

Mnogo poučnega in zanimivega je pri sestankih nudilo 6 predavanj, dvoje obširnih poročil in en razgovor. Tovariš Černej nas je s svojimi skioptičnimi slikami — skioptik je last našega društva — vodil po širnem svetu. To je provzročilo, da so ga mnoga društva prosila za predavanja. Tovariš Brinar je predaval o gojitvi društvenega življenja, provzročil razgovor o telovadbi na ljudskih šolah, ob ustanovitvi učiteljske zadruge pa je govoril o velikem pomenu zadružništva. Premišljen in učinkujoč govor pa je imel ob naši 40letnici, ko je razvil zgodovino našega društva tekoma 40ih let. Da so bili člani našega društva marljivi tudi pri socialnem odseku, kaže ustanovitev zadruge in predavanje tov. L. Černej „O učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi“, ko nam je razložil nje namen in pomen.

Obširni poročili sta nam podala še tov. Slanc in tov. Brinar, prvi o odborovi seji štaj. „Lehrerbunda“ v Gradcu, drugi pa o glavni skupščini „Zaveze“ v Novem Mestu. — Tovariš predsednik je bil s 3 predavanji, 1 razgovorom in enim poročilom najbolj delaven društvenik.

Izmed sklepov je omeniti sledeče: 1. naše društvo prispeva za dva iztisa „Učit. Tovariša“ za njega razširjenje med učiteljskimi; 2. pol ži en kamen za obrambni sklad; 3. društva naj v zadevi skupnih interesov slovenskega štaj. učiteljstva postopajo enotno na ta način, da se mnenja posameznih društev prijavljajo naši štaj. „Zvezi“, ki potem potrebuje ukrepa.

Omeniti je tudi, da so bila potrjena društvena pravila in se dobiva komad tiskanih pravil proti vrnitvi stroškov à 20 h pri predsedniku.

Častnemu članu tovarišu Arminu Gradišniku se je ob presrečni ovaciji izročila na društvenem sestanku dne 3. julija umetniško izdelana častna diploma — delo tov. Josipa Žagarja.

Na znanje smo vzeli več okrožnic štaj. „Zveze“ in „Zaveze“ in štaj. „Lehrerbunda“. Tudi vprašalno skrinjico smo pridno uporabljali.

To je bilo delo naših rok v minulem letu. Da ne bomo zaostali v novem, nam jamči agilna roka našega sedanjega predsednika. A bodi tudi vaša skrb, tovariši in tovarišice, da pomagata k trdni zgradbi napredka in prosvete, ki naj prosine vkljub kraljujočemu duševnemu tiranstvu narod naš. Le v napredku in prosveti je naš spas! Proč z brezdelnostjo, vstran z malodušnostjo! Vztrajno, dosledno in mirno delo razbije temne oblake na obzorju in ustvari, če ne nam, pa našim — tovarišem znanecem lepše dneve!

Poslavljam se danes od svoje tajniške časti. Šest let sem rad opravljal tajniški častni posl. Odslej naprte to čast kateremu drugemu mojih tovarišev ali tovarišic. Kot društvenik pa bom vedno rad delal za napredek in procvit društva.

Poročilo tov. blagajničarke, gospe Brinarjeve, o društvenem denarnem stanju s prebitkom 136 K 83 h se je vzelo z odobravanjem na znanje. Terjat-se na lanski društveni znanja 116 K, za obrambni sklad pa žrtvoj še vsak član in vsaka članica po 1 K, da bo ostanek 104 K čimprej dopolnjen. Pr-gledovalcem računov so bili izvoljeni tovariši: Exl, Rečelj in Pristovšek. — Društvenina za novo leto znaša kakor prej 4 K.

Da stavi naše društvo vse svoje zaupanje v svojega tovariša — predsednika in je z njim solidarno, so pokazale volite novega odbora, pri kateri je bil tovariš Fr. Brinar zopet soglasno izvoljen za predsednika. Nadalje so bili voljeni v odbor sledeči tovariši: Ernst S l a n c, podpredsednik; Julij S e v n i k, tajnik; ga. Tilka B r i n a r j e v a, blagajničarka; C i v i l P r e g e l j, pevovodja; Fr. Ž a g a r, knjižničar; Anton P e t r i č e k in Anton S i v k a, odbornika. — Imena novih odbornikov pač jamčijo, da bo naše društvo tudi v bodočem letu krepko delovalo za svoj procvit.

Na veselo snidenje pri prihodnjem zborovanju dne 25. marca kliče Vaš bivši tajnik R. W. Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 12. prosinca t. l. v „Narodnem domu“ v Slov. Bistrici.

Predsednik tov. Kocl je v navdušenih besedah pozdravil navzoče — izrazil veselje, da so se polnoštevilno udeležili zborovanja — pozdravil goste: okraj. pomož. učit. Jurka, akadem. g. Starovašnika — presreč. „Dobro došli“ velem mladim tovarišem: gospdč. Švajglerjevi, Ramšaku in Gselmanu. Po uravnavi društvenih zadev je imel okraj. pomož. učit. g. Jurko važno predavanje o obravnavi šolskih zamud po najnovejših predpisih. Po hval-znem odobravanju se je vršila volitev za prihodnje leto, in sicer:

Pr-dsednik: tov. Kocl (soglasno), podpredsednik tov. Sabati; blagajnik tov. Jankovič; tajnik tov. Ramšak; odborniki tov. Svetlin, gosp. Vester, tov. Hribernik. Socialni voditelj pohorski okrog: t. Jankovič, Gobeč, poljski okraj: tov. Planer, gospdč. Vesterjeva; Dravinjska dolina: ga. Vobičeva, tov. Gselman in tov. Ramšak. Po volitvah je podal tov. Ramšak nekaj opazk o naraščanju v Mariboru in naročilo se je tov. Španu, da kot delegat pri „Zavezi“ posreduje ureditev teh razmer.

To zborovanje je rodilo polno načrtov za prihodnjost, polno idej, ki se morajo uresničiti — priklopilo se je mlade, zbudilo starejše tovariše. Ob slovesu, ob razstanku smo si podali roke, rekoč:

„Tu je roka in v njej žilavost — tu je duša — srce in v njem navdušenje, energija — hajdi na delo za stan, za prosveto naroda!“

Srednješolski vestnik.

** Samomor srednješolskega dijaka. V Gorico je bil prišel s tekočim šolskim letom neki nemski dijak Jakob Kastenhuber. Lani je bil v kadetni šoli za pionirje, ker so hoteli starši, da bi postal častnik. Ali to mu najbrže ni prijalo, zato je prišel z nekim svojim sošolcem v Gorico, napravil potrebni izpit na realki ter se pripravil za maturo. Živel je skromno. Bajje so mu rekli, da mora napraviti še neke izpite, preden bo pripuščen k maturi. Zadnje čase je bil nekam otožen kakor bi ga močno skrbelo, kaj bo z mauro ter kako bo dalje živel, ako ga ne pripustijo k zrelostnim izpitom. Iskal je revolver. V četrtek dop. je pisal pisma doma do 10. ure, popoldne so ga še videli ob 4. uri v mestu, na to je izginil. Mrtvega so našli na Kalvariji nad Podgori. Ustrelil se je trikrat v glavo, enkrat v prsi. V pismu, ki ga je pisal dijakom, prosi naj ne položijo na njegov grob nobenega venca, pač pa naj mu preskrbijo nagrobni napis: „Alles o d e r n i c h t s t!“ Pogreb je bil danes popoldne v Podgori.

** Iz srednješolske službe. Profesor Albert Š u b i c na goriškem moškem učiteljskem je pomaknjen v VII. činovni razred, Suplent Rudolf L a v r e n č i ć na goriški drž. gimnaziji je imenovan provizorično za glavnega učitelja na goriškem mošk-m učiteljskem. — Bavnatelj na I državni gimnaziji v Ljubljani, dr. Lovro P o ž a r, je pomaknjen v VI. činovni razred. Suplent na državni gimnaziji v Novem mestu, dr. Milan Š e r k o, je imenovan za provizoričnega učitelja na tem zavodu.

** Pouk v streljanju po ljubljanskih srednjih šolah se prične v Ljubljani dne 4. februarja. Poučevali bodo streljanje častniki in podčastniki vsako soboto, izvzemši praznikov, od 2. do 4. ure popoldne.

Učiteljski konvikt.

Letnina za t. l.: tov. J. J e z e r š e k iz Križev pri Trziču; tov. Klotilda K u n a c z iz Suborja pri Košani. Hvala!

Naznanilo. V začetku prihodnjega meseca bo začel društveni blagajnik razpošiljati na šolska vodstva p o l o ž n i c e za plačevanje letnine. Vse šolske voditelje in voditeljice prosimo, da store svojo dolžnost in pobero letnino pri učiteljstvu dotične šole. Nekateri voditelji so v tem oziru premalobrižni, da ne rečemo nebržni; zakaj znani so nam slučajji, ko bi podrejeno učiteljstvo prav rado prispevalo ti dve kroni na učiteljski žrtvenik, da i le njih predstojnik pokazal dobro voljo in zanimanje za to naše prekoralno društvo. Da bo vse učiteljstvo obveščeno, kedaj so se postale položnice šolskim vodstvom posameznih okrajev, bomo to sproti naznanili v Tovarišu. Zrno do zrna . . .

Žirovnikove narodne pesmi za šolsko mladino prav toplo priporočamo šolskim vodstvom v naročbo. Te dni bo šel v tisk drugi zvezek.

Dobiček. Račun dobička in izgube. Izguba.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Prejete obresti posojil	13609	71	1	Izplačane obresti hranilnih vlog	198	82
2	Zaostale obresti posojil	2813	22	2	Kapitalizovane obresti hranilnih vlog	8263	87
3	L. 1909. praplačane obresti posojil	298	49	3	L. 1909. zaostale obresti posojil	2157	76
4	Obresti naloženega denarja	49	76	4	Predplačane obresti posojil	258	92
5	Upravni prejemki:			5	5% odpis inventarja	54	75
	a) poština . . . . . K 123.49			6	5% pripis rezervnega fonda	352	10
	b) režija . . . . . " 684.25			7	Davek:		
	c) opomini . . . . . " 174.60	982	34	a) pridobnina . . . . . K 159.84			
6	Premijska provizija	47	78	b) rentnina . . . . . " 109.69			
				c) neposredne pristojbine . . . . . " 5.50	275	03	
				8	Upravni izdatki:		
				a) nagrade . . . . . K 1970.—			
				b) poština . . . . . " 114.99			
				c) stanarina . . . . . " 300.—			
				d) donesek Zvezi . . . . . " 125.—			
				e) drugi . . . . . " 346.27	2856	26	
				9	Dobiček	3383	79
		17801	30			17801	30

Imetje. Bilanca. Dolgovi.

Št.	Predmet	K	h	Št.	Predmet	K	h
1	Posojila	213918	49	1	Deležne vloge	22984	96
2	Zaostale obresti posojil	2813	22	2	Nedvignjene obresti deležnih vlog	414	81
3	Naložen denar	1500	—	3	Hranilne vloge:		
4	Inventar:			a) po stanju rač. . . . . K 180.463.80			
	a) po stanju računa . . . . . K 1095.04			b) kapitaliz. obresti . . . . . " 8.263.87	188727	67	
	b) 5% odpis . . . . . " 54.75	1040	29	4	Predplačane obresti posojil	258	92
5	Prehodni znesek	277	09	5	Razervni fond:		
6	Gotovina 31. decembra 1910	3615	79	a) po stanju rač. . . . . K 6876.63			
				b) vpisnina . . . . . " 166.—			
				c) 5% pripis . . . . . " 352.10	7394	73	
				6	Dobiček	3383	79
		223164	88			223164	88

V Ljubljani, dne 31. decembra 1910.

Načel. namestnik: **Jakob Dimnik s. r.** Načelnik: **Ivan Bernot s. r.** Blagajnik: **Alojzij Kecelj s. r.** Član načelstva: **Juraj Režek s. r.**
 Član načelstva: **Vita Zupančič s. r.** Član načelstva: **Anton Likozar s. r.** Zadržni uradnik: **Vendelin Sadar s. r.**

Ta račun z glavnimi in pomožnimi knjigami in prilogami primerjali ter v redu našli:

Član nadzorstva: **Karel Wider s. r.** Predsednik: **Franc Gale s. r.** Podpredsednik: **Jakob Pretnar s. r.**
 Član nadzorstva: **Fran Skulj s. r.** Član nadzorstva: **Marija Marout s. r.**

3. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku.

Nadzorstvo se je konstituiralo v svoji seji dne 19. novembra 1910. in je isti dan izvršilo tudi glavno revizijo. Predsednik: Franc Gale, mestni učitelj; podpredsednik: Jakob Pretnar, mestni učitelj; člani: Minka Maroutova, šolska ravnateljica; Franc Skulj, mestni učitelj; Karel Wider, mestni učitelj; vsi v Ljubljani.

Nadzorstvo je večkrat po posameznih članih pregledalo knjige in skontriralo blagajno.

Prepričalo se je, da posluje načelstvo uspešno in vsestransko po pravilih in da se računski zaključek za poslovno leto 1910. popolnoma vjema s knjigami, prilogami in blagajniškim stanjem.

Zato predlaga:

VII. redni občni zbor izvoli odobriti računski zaključek hranilnice in posojilnice „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani, registrovane zadrage z omejenim jamstvom, za poslovno leto 1910. ter podeliti načelstvu absolutorij.

V Ljubljani, dne 14. januarja 1911.

Za nadzorstvo:

Predsednik: **Franc Gale s. r.** Član: **Minka Marout s. r.**

4. Razdelitev čistega dobička.

Čisti dobiček znaša . . . . . K 3383.79

Glede razdelitve tega predlaga načelstvo:

- a) Rezervnemu fondu po § 17. pravil 169.15
- b) 5% obresti od polno vplačanih deležev po § 21. pravil 847.83
- c) Društvu za zgradbo „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani po § 18. pravil . . . . . 100.—
- d) „Zavezi avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“ . . . . . 50.—
- e) Ostanek 2216.81

rezervnemu fondu, ki bo na ta način narastel od K 7394.73 na K 9780.69.

Obresti deležev se bodo izplačevale vsak uradni dan po občnem zboru.

Za načelstvo:

Načelnik: **Ivan Bernot s. r.** Blagajnik: **Alojzij Kecelj s. r.**

5. Volitve v načelstvo in nadzorstvo.

Volita se po dva člana v načelstvo in nadzorstvo.

Volita se po dva namestna člana v načelstvo in nadzorstvo.

6. Pregled

o prometu in uspehu za čas od dne 31. avgusta 1904 do 31. decembra 1910.

Poslovno leto	V teku leta						Koncem poslovnega leta																	
	novih za-družnikov	vplačanih deležev		Novih vpla-gatelj-jev	vloženo		novih dolž-nikov	danih posojil		zadržnikov	deležev		vlagatelj-jev	vlog		dolžnikov	posojil		čistega dobička		za dobre namene določeno		rezerva	
		K	h		K	h		K	h		K	h		K	h		K	h	K	h	K	h	K	h
1904	60	2859	64	12	9595	59	20	11120	06	60	2859	64	12	9595	59	20	11051	58	58	96	10	—	146	70
1905	109	3349	88	30	62065	03	119	63738	95	169	6209	52	41	58045	21	129	65046	02	1619	26	250	—	651	77
1906	87	3312	17	34	58415	08	118	54780	—	256	9521	69	67	90388	29	234	101920	18	2655	62	150	—	1892	59
1907	67	4604	12	51	26508	94	107	45472	—	323	14125	81	102	104311	82	302	120750	25	3006	77	150	—	3113	64
1908	81	3852	14	73	52478	10	148	69497	—	399	17727	95	161	133249	97	387	154293	49	3921	80	150	—	4842	25
1909	61	3589	82	96	57483	60	138	68214	—	442	20217	77	229	155709	18	426	178450	58	4321	50	150	—	6876	63
1910	83	4067	19	27	102243	16	152	87800	90	499	22984	96	226	188727	67	496	213918	49	3383	79	150	—	9780	69

Književnost in umetnost.

G. Freytags Verkehrskarte von Österreich-Ungarn 1911. Ta zemljevid avstro-ogrskih občil je izšel na Dunaju v zalogi znane tiskalnice G. Freytag & Berndt. Cena 240 K. Glavni del zemljevida je risan v merilu 1:1.500.000 in predloži na jako pregleden način enotirne in dvotirne železniške proge z navadnimi in glavnimi postajami ter s postaja lišči. Na glavnem zemljevidu so zaznamovane tudi proge, ki jih baš grade ter tudi take, ki jim je šele podeljena koncesija. Med temi zanimajo zlasti nas Slovence proga Vrhnika-Idrija-Sv. Lucija-Tolmin-Kobarid, proga Novo mesto-Črnomelj-Metlika-Karlovac ter proga Kamnik-Polzela. Tudi cestne, gorske in industrijske železnice ter ceste, po katerih vozijo popolni vozovi, poštne avtomobili in dalje proge raznih avstro-ogrskih paroplovnih družb so razvidne z glavnega zemljevida. Kraji, v katerih se nahajajo ravnateljstva c. kr. avstrijskih in k. o. grških železnic, so, podčrtani. Ob vsaki progi povedo številke razdaljo postaje od postaje v kilometrih. — Glavnemu zemljevidu so pridejani mnogostevilni postranski zemljevidi, tako zemljevid dunajskih lokalnih občil; dunajska mestna železnica ter Budim-Pešta z okolico imata vsaka po svojo kartico; postranski zemljevidi imajo tudi dalje železnice severne Češke ter bolgarske, črnogorske, rumunske, ruske in turške kot obsejne železnice naše monarhije. Ob strani glavnega zemljevida so dalje še razpredelbe, ki grafično kažejo avstro-ogrsko trgovino v inozemstvu v l. 1909. ter — kar je sedaj v času draginje aktualno zvišanje cen glavnih živil od 1830. do 1910. l. Jako pregleden je tudi oddelek, ki predloži avstro-ogrski uvoz in izvoz najvažnejših živil 1909. l. Ker se nahaja ob strani še popolen koledar za 1911. l. in ker je dalje priložena zemljevidu še posebna knjižica, ki vsebuje vse avstro-ogrške postaje po abecednem redu, bo Freytagov zemljevid avstro-ogrskih občil vsakomur, ki se hoče glede njih natančneje informirati, s svojo bogato vsebino gotovo dobro služil. — c

Uzganjanje djece. Napisa Davorin Trstenjak. — Kot 5. zvezek „Knjižnice za narodnu prosveto in narodno zdravje“, ki jo izdaje „Društvo hrv. sveučilišnih građana za pouku analfabeta“ v Zagrebu, je izšlo imenovano delo vrliga našega prijatelja Davorina Trstenjaka. Odlični hrvaški pedagog govori v poljudni besedi o važnosti vzgoje. Ni dvoma, da bo knjiga med širokimi masami, ki jim je namenjena, rodila obilo lepega sadu. Saj obravnava vsa poglavja, ki se tičejo pametne vzgoje otrok. Trstenjakova knjiga govori prepričevalno, saj sta jo narekovali izkušnja in razsodnost. Zato ji je uspeh zagotovljen. Gl.

Spake. Satire, humoreske in drugo. Spisal dr. V. Korun. V Ljubljani 1910. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg. — V kritikah, ki so jih objavili slovenski listi te in one barve o Korunovih „Spakah“, so se zopet uveljavile Zupančičeve besede: „... Kritiki, to so modri možje, oni imajo nazore...“ Sam Vsevedež znaj, kaj vse so iztekli v tej nedolžni knjigi! Sami pa nikoli ne sedejo, da bi napisali kaj takega, kar bi bilo popolno v vsakem pogledu! — Življenje je dovolj bridko in dovolj žalostno, zato je res prava dobrota, če pride človeku v roko knjiga kakor je ta Korunova, ki ni niti globoka niti visoka, ki pa ima en vse hvale vreden namen, da človeka odtrga od mračnih misli, skrbi in nadlog in mu s svojim kramljanjem in porednim besedičenjem pripravi vsaj en prijeten, razposajen večer. Brez čenega iskanja definicije, kaj je humor in kaj ni, prihajamo naravnost do zabave. „Parabola“, „Budoar naše Minke“, „Vaška idila“, „Moj Bjavček“ ali celo „Grobar Jakež“ so vendar — če se smemo tako izraziti — dovolj čedne reči! Na strani 87. čitamo stavek: „Sploh sem bil že tedaj zdravega mnenja, da se vozi najljubše in privozi najdalje, ako se v vsem posnemajo predstojniki in se ima vrhutega še nekaj hofratstva pod srajco“. Že ta stavek je nekaj vreden. Morda je pa vzbudil nazornike tako, da ga s celo knjigo vred sujejo od sebe! Resnica pa ostane vendarle! Gl.

Zbirka slovenskih citatov in aforizmov. Nabral in uredil Slavko Klepec. V Ljubljani 1910. Natisnila Ig. pl. Kleinmayer & Fed. Bamberg. Cena 250 K, str. 212. — Skrbno izbrani citati in aforizmi so tudi skrbno urejeni. Vseh je 1086, deloma v vezani besedi, deloma v prozi. Mislimo, da ponuja knjiga vsakemu to, kar se mu ravno prilaga, kar potrebuje v hiph ljubezni in nesreče in tedaj, če je treba temu ali onemu dekletu kaj primernega zapisati — v album! Zbirka kaže bogastvo misli in globino čustev naših književnikov. Ni vse zlato in biser, kar je v knjigi, pa smo zadovoljni, ker nerazvajeni, tudi z blagom poštene domače cene. — Kajpada bo moral Slavko Klepec — imel je res precej klepanja po slovenskih knjigah in listih! — za nekaj let priložiti tej zbirki novo zbirko, zakaj čedalje bolj se krešejo misli in kipe čustva po slovenskem literarnem polju. Treba je prestrezati, da se „utriki plamena večnega“ ne razgube in ne pozabijo v zaprašenih zalozgah nesrečnikov — knjigotržcev in založnikov. Taka zbirka je sicer subjektivnega značaja, a čitatelja utegne tuintam privedi do spoznanja:

„Glej, Levstika, Medveda, Zupančiča, tega in onega sem čital, a oko mi je švignilo preko teh verzov, ki jih vidim tu, ker jih tam ni videlo — srce“. Tako se utegnemo spoznavati. Ljudje božji, vsako sredstvo je dobro! Gl.

Erhebungen über die Kinderarbeit in Österreich im Jahre 1908. I. Teil. Tabellen, Wien, 1910. Alfred Hölder. (k. k. Arbeitsstatistisches Amt im Handelsministerium) Poslušajte: 424 strani velikega formata samih tabel in samih števil! To je treba pač nebeskega potrpljenja in časa na preostajanje, kdor hoče preleteti ta material. Vprašanje je samo: bo li s tem ogromnim delom in stroškom v razmerju tudi uspeh? Ali pridemo kdaj od „govorečih števil“ do — dejanj? Morda se o priliki vrnemo k temu vprašanju. Gl.

Politiški pregled.

* **Za stavbo dridnavtov** hoče vojna uprava od delegacij zahtevati 304 milijone kron; ta vsota naj bi se razdelila na pet let, in sicer naj bi prišlo v proračun za leto 1911. že 55 milionov.

* **Omejevanje naseljevanja v Severno Ameriko.** Ljudsko preseljevanje iz Evrope, ki dovaža še sedaj vsako leto milijon ljudi iz Evrope v Ameriko, bodo v nedaljni bodočnosti omejili. Tozadevna komisija, ki je imela proučavati naseljevanje inozemcev, je nedavno predložila svoje poročilo, in v tem poročilu je stavila predloge: 1. Analfabete in Azijate se ima načelno izključiti od naseljevanja, prav tako neozonjene delavce, ki se niso naučili nobenega rokodelstva; 2. število naseljenecv iz določene dežele ne sme na leto prekoračiti določenega maksima; 3. vsak naseljenec ima prinesiti s seboj izpričevalo domače oblasti o vedenju; 4. poviša naj se glavarino; 5. vsak naseljenec mora razpolagati z gotovo vsoto denarja, ki jo določi kongres, (sedaj je le upravnim potom odrejeno, da se takim doščelem, ki imajo manj nego 25 dolarjev, ne dovoli, da se nasele); 6. naseljence, ki tekom prvih petih let po svojem prihodu izvrše kak zločin, naj se izžene iz dežele (sedaj je določena doba 3 let); 7. naseljevanje naj se vrši po možnosti na deželi v neobljudeh krajih in ne v velikih mestih.

Kranjske vesti.

— **Iz seje c. kr. dež. šol. sveta.** Imenovane so učiteljice: za Krko Mira Hafner, za Telečji Vrh Marija Grobovšek, za St. Janž, M. Jager, za Sv. Križ pri Litiji Leopoldina Abram, za Dobrovo Leopoldina Rant, za Brezovico Marija Račič. Imenovani so nadučitelji: za Vavto vas Fr. Stular, za Trzin Luka Blej, za Komendo Fr. Krmelj, za Rudnik Anton Vode, za Cerklje Jožef Lapajne, za Marijo Devico v Polju Viktor Mihelič, za Ježico Jožef Tavželj, za Vič Jernej Ravnikar, Jožef Gregorin se imenuje nadučiteljem extra statum istotam, za Spodnjo Siško Jožef Lavtižar. Upokojen je nadučitelj Anton Cirman v Dobrničah. Ljudska šola v Sodražici se razširi na pet razredov z obdržanjem obstoječega paralelnega oddelka. Zasilna šola pri Sv. Katarini se preosnuje v redno enorazredno ljudsko šolo. Kotnikova ustanova se podeli tehniku Pavlu Kavčiču. Dalje je imenovan za Šmarje pri Ljubljani nadučitelj V. Mikuž.

— **Poročil se je nadučitelj Josip Mihelič v Predvoru pri Kranju z Josipino Majdetovo iz St. Lovrenca v Temenici.**

— **Šolska mladina v Ratačah na Gorenjskem** je pod vodstvom učiteljstva ondodne dvorazrednice priredila pretekle praznike mladinsko igro Sil. Sardenka „Deklica s tamburico“ s petjem v 3 dejanjih. Nastopile so učenke 2 razreda ter so vse prav izborno rešile svoje vloge. Posebno mala Lucinka je pokazala, da ima lep dar za oder. Pred igro je neka učenka deklamovala težko pa pomembno pesem „Življenje ni praznik“, kar je tudi izborno rešila. Med posameznimi dejanji so pele učenke par ljudskih narodnih popevčic, ki jih je spremljal na harmoniju g. župnik Lavtižar. Bilo je pri prireditvi mnogo gospe iz Kranjske Gore, precej domačinov — posebno žensk in mladeničev — očetje so bili pa doma. Vsi udeleženci so bili mnenja, da je bilo lepo in naj se še katerikrat kaj enakega priredi, saj igra je tudi vzgojevalno sredstvo. Torej naprej. Čisti dohodek 28 kron uporabimo za šolski harmonij.

Štajerske vesti.

— **Obsojen župnik.** Dne 16. t. m. je bil pred celjskim okrožnim sodiščem župnik Anton Šorn obsojen zaradi hudodelstva po § 129. b. k. z. (hudodelstvo nečistosti zoper naravo z osebami istega spola) na eno leto težke ječe. § 128. k. z. varuje spolno nedozorelost pred neuravnim občevanjem in kaznuje one, ki se pregreše zoper ta zakon s težko ječo od 1 do 5 let, pri obtežljivih momentih pa do 10 in 20 let. § 132. k. z. pa varuje otroke pred zavajanjem od strani učiteljev in vzgojiteljev ter kaznuje take zločine s težko ječo od 1 do 5 let. — Karel Unterleutner, 26 let star, kaplan in katehet, rojen v Št. Petru

ob Glini, je stal obtožen po §§ 128. in 132. pred graškim sodiščem. Zasihihanih je bilo 20 prič, med temi deset šolaric. Kake stvari so se obravnavale, ni težko uganiti. Obsojen je bil na 4 mesece težke ječe. — „Slovenec“, „Domoljub“, „Novi Čas“, „Slov. Gospodar“ — molče.

— **Celjski okrajni šolski svet** je poslal minul. leto vodstvu sedaj javne šulvereinske šole v Vojniku resno svarilo zaradi šulvereinske slavnosti, ki se je vršila v tej šoli dne 13. maja 1910 in pri kateri se je seveda hujskalo proti Slovincem. Celjski okrajni šolski svet je nato vodstvu šole naznanil, da ima v bodoče take izzivalne slavnosti opustiti, ker je večina otrok v šoli slovenskih. Nadučitelj se je pritožil na deželni šolski svet — a ta je pritožbo zavrnil.

— **Iz Polzele** poročajo: Na Silvestrovo popoldne je priredilo učiteljstvo slovenske šole vsem otrokom polzelske petrazrednice božičnico kot protiče šulvereinskim božičnicam in Miklavževim večerom, kjer Nemci bogato obdare svoje nalovljence. Nad 160 otrok je bilo obdarovanih z obleko, drugih 100, ki so imovitejših hiš, pa s pecivom in raznimi drugimi sladkarijami ter šolskimi potrebščinami. Pred obdaritvijo je napravilo slov. učiteljstvo z učenci vsem otrokom malo veselja še z igro „Snegulčica“ in raznimi živimi slikami in petjem, kar se je prav dobro obneslo v splošno zadovoljnost odraslih. — Da pa smo vse to lahko tako izvedli in toliko otrok obdarili, se imamo zahvaliti požrtvovalnemu rodoljubu v nekaterih narodnjakov in denarnih zavodov v Savinjski dolini.

— **Na Muti** so imeli otroci družbene šole božičnico na Kraljevo. Prej se ni mogla vršiti, ker je bila zaradi važnosti ljudskega štetja ljudska veselica na Štefanovo. — Pri okrašenem božičnem drevesu so se zbrali vsi otroci v spremstvu svojih staršev in drugih prijateljev slovenske mladine. Po lepem in jako primernem nagovoru domačega kaplana so otroci povedali celo vrsto pesmi. Nato so se razdelila otrokom božična darila v blagu za zimsko obleko. Obdarovani so bili več ali manj vsi otroci. — Božičnice so na jezikovni meji velikega pomena. Prirejati so jih začele celo javne šole. Tako je tudi javna šola na Muti priredila letos prvič božičnico, ker ji menda gre za kožo in bi rada privezala nase slovensko dečo.

— **V Mozirju** bo dne 3. julija t. l. uradna učiteljska konferenca za okraja Gornji grad in Vrankso. Tako je sklenil stalni konferenčni odbor, ki je imel sejo predminuli ponedeljek. Na vzporedu so tri teme: I. Kako naj šola pospešuje ljudsko blaginjo s posebnim ozirom na štedljivost? Referenti Farčnik iz Polzele, Bizjak iz Bočine in Ivan Kramar iz Vranskega. II. Katere literature iz normalne zbirke šolskih zvezkov se naj uvedejo za posamezna šolska leta? Referenti Klemenčič iz Rečice, Vrablj iz Vranskega in Kranje iz Smartnega. III. Kako naj ljudska šola neguje čelbelarstvo? Referenti Pušenjak iz Šmihela, Rosenstein iz Št. Jurja in Terčak iz Ksaverija.

Goriške vesti.

— **Iz Komna** smo prejeli odgovor dopisniku v 1. let. št. „Edinosti“. Menda kot novoletno voščilo je priobčil neki dopisnik sledeče v 1. štef. tržaške „Edinosti“: — „Učit. Tovariš“ od dne 23. t. m. prinaša pod naslovom „Lepa knjiga“ izpod peresa g. A. Lebana, učitelja v Komnu, članek, o katerem nečemo trditi, da bi ne bil zanimiv, če bi le bil za slovenskega čitatelja bolj — umljiv. Članek vsebuje namreč, pičlo štet, najmanj sto in pedeset vrst nemškega besedila. Vsa čast sicer pred „rešpektom“, ki ga ima g. pisatelj nasproti preblaženi in vseizveličani germanščini, ali vprašamo: čemu ni omenjenega članka sploh poslal kakšnemu nemškemu listu, a ne glasilu jugoslovenskega učiteljstva? Žal nam je sicer, da je moral ravno „Uč. Tovariš“ sestiti na te nemške limanice, na katere je (če se ne motimo) pred leti sela tudi naša „Edinost“, ki je pa vsaj v oklepah podala prevod teh nemških „ocvirkov“. Zasladovali smo sicer že čisto to „bolezen“ omenjenega člankarja v našem slovenskem stanovskem glasilu, ali v božični številki je ta „Lebanizem“ dosegel svoj višek, a upamo, da tudi svoj — konec. Izgled člankarja, kakor vsi slabi izgledi, je našel tudi že posne malca. V isti številki „Uč. Tovariša“ podaja namreč neki drugi člankar kar bogatih petindvajset vrst puhle, nekusne in najslabše nemške „lirike“. Vsak odgovor je neopravičen! Mi namreč res ne moremo verjeti, da bi se besede kakor „deutlich, gefällig in geläufig“ (jasno, prikupljivo in tekoče) ter sličnih, trdo glasečih se besednih zvez ne moglo prevesti v naš najkrasnejši, blagodneči, nam najbolj umljivi in iz dna srca ljubljani slovenski jezik! Kdor tega ne obvladuje v taki meri, da bi prevedel par nemških stavkov, ali kdor noče tega storiti, in bodi tudi iz same komodnosti, naj opusti dopisovanje v slovenske liste! S takim in sličnim „Lebanizmom“ pa naj naši slov. časopisi enkrat za vselej obračunajo! Tako se nam drugorođeci ne bodo smejali.

Naprej mu izrazim tem potom srčno hvalo, da me je degradiral za „učitelja“.

te lja“, četudi prav dobro vé, da sem že 31 let nadučitelj in voditelj štirirazrednice, odnosno petrazrednice. Nadalje bodi omenjeno dopisniku, da je „U. Tovariš“ namenjen učiteljstvu, t. j. o mikanim ljudem, ki bi morali vsaj toliko nemščine umeti, da bi znali, kaj pomenijo nemški „ocvirki“, zakaj v nasprotnem slučaju bi bil g. urednik prevajal nemške „ocvirke“ in jih podal v oklepih.“ — To je tudi storila „Edinost“ svoječasnno, znajoč, da je list pisan tudi za preproste ljudi. — Z „Lebanizmom“ naj se pa dopisnik ne šali, zakaj rodovina † Valentin, † Avgust, Anton in Janko Leban še vedno kaj veljajo med učiteljstvom. — Dopisnik je tudi ves vnet za naš „najkrasnejši, blagodneči jezik“. Prav! Zakaj pa to ne uvažuje? Ako bi bil čital in uvaževal Tomiškov „Antibarbarus“, bi moral vedeti, da je res barbarizem pisati: „Mi namreč ne moremo verjeti, da bi se besed... ter sličnih, trdo se glasečih besednih zvez ne moglo prevesti...“ Edino pravilo bi se glasilo: Mi namreč res ne moremo verjeti, da bi besed... in sličnih, trdo se glasečih besednih zvez ne mogli prevesti...“ Tedaj sofistčni kritikaster: Hic Rhodus, hic salta! — Na eventualne odgovore brez podpisa — ne odgovorim več. — Ako je dopisnik možak, naj se podpiše, kakor se podpišem jaz.

Anton Leban,
nadučitelj.

Splošni vestnik.

† **Marija Vilharjeva.** V Šiški tik Ljubljane je umrla 11. t. m. plemenita slovenska žena Marija Vilharjeva. Svoje imetje 122.000 K, je zapustila družbi sv. Cirila in Metoda. — Pokojna gospa je živela s svojim soprogom na gradu Kalcu pri Knežaku, zadnja leta v Šiški. Zaradi svojega dobrega srca je bila znana po celi Notranjski. Rodila se je v Rovtah leta 1855. iz družine Skvarčeve. — Po odbitku volil 6000 K občini Knežak ter 4000 K za prepeljavo in pogreb v Knežaku ter po odbitku percentualne pristojbine dobi družba čistih 100.000 K. Dosmrtni užitek obresti je zagotovljen soprogu g. Vilharju. Vrla rodoljubkinja si je postavila sama časten spomin.

Vabilo na naročbo „Domačega ognjišča“. Slovenske starše in vzgojevalce slovenske mladine opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu ter velja vse leto samo 2 kroni 50 vinarjev. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojiteljev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljstva in odgojevalteljev, povesti in zanimive drobtine iz vsega sveta. Malo imamo toliko potrebnih in koristnih slovenskih časopisov, kakor je „Domače ognjišče“. Kdor ljubi mladino, kdor ve, daleži v srečih in dušah slovenskih otrok bodočnost našega naroda, tisti bo rad naročil in čital „Domače ognjišče“, ki je polno plemenitih idej in koristnih iniciativ! Naj bi se razširil ta lepi, blagi list v vse slovenske hiše! Naj bi ga čitali in ubogali starši, potem nam napočlepa bodočnost. — Svoje prijatelje prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, a naj poskrbe, da se izdatno pomnoži število naših naročnikov. Vsak si prizadevaj, da nam pridobi vsaj po enega novega naročnika. — Prosimo vljudno p. i. naročnike, da nam pošljejo naročnino naprej in poravnajo tudi slučajne zastanke. Prosimo! — Naročnino samo 2 kroni 50 vinarjev na leto, prejema upravništvo „Domačega ognjišča“ v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, rokopisi naj se pa pošiljajo uredništvu „Domačega ognjišča“ v Ljubljani. Delujmo z družinimi močmi tudi v novem letu za blaginjo in srečo preljube slovenske mladine.

Priporočljiva firma. Neka firma na Slovenskem, ki se je sama pripravila slov. učiteljstvu tudi v našem stanovskem listu, je poslala nekemu našemu tovarišu račun sledeče vrste: Račun. V smislu poslanega računa z dne 21/3 906 . . . . . K 110 6% zamudnih obresti za 3 1/2 l. . . . . 214 Skupaj K 324

Ker ima vsa stvar sodnija v roki, se vljudno prosi, da ta dolg do 15. t. m. poravnate. — Ni dvoma, da je dotični tovariš čisto pozabil na malenkostni dolg K 110. Da ga je pa firma po tolikem času terjala, zahtevaje obresti, ki so skoro dvakrat tako velike kakor dolg sam, to karakterizuje firmo dovoljno. In taka firma se drzne apelovati na pomoč ubogega, slabo pla-

* Teža časa naš urednik nima. Ured.

